

1.6.2018

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa 4.6.2018

HE 16/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esitykseen ei sisälly säännöksiä valinnanvapauden piiriin kuuluvien sote-palveluiden kuluttajansuojasta silloin kun palvelun laadussa on puutteita tai virheitä. Esityksestä on myös poistettu aiemmassa esityksessä ollut maininta siitä, että asiakkaan käyttäessä asiakasseteliä tai henkilökohtaista budjettia hänen ja elinkeinonharjoittajan väliseen suhteeseen sovelletaan kuluttajansuojalakia, joka takaa asiakkaalle kuluttajan oikeudet. Perusteita tälle poistolle ei esityksessä ole kerrottu.

Kuluttajansuojan kannalta edellä mainittu poisto merkitsee huononnusta asiakkaan asemaan ottaen huomioon, että nykyisin voimassa olevassa palvelusetelilaissa nimenomaisesti todetaan, että asiakkaan ja palveluntuottajan väliseen sopimussuhteeseen sovelletaan kuluttajaoikeuden ja sopimusoikeuden säännöksiä ja oikeusperiaatteita. Lisäksi kuluttaja voi saattaa palvelusetelin käyttöä koskevan erimielisyyden kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi.

KKV katsoo, että asiakasseteliä koskevaan sääntelyyn tulee ottaa samantyyppinen säännös kuin palvelusetelilaissa tällä hetkellä on kuluttajansuojalain soveltamisesta asiakkaan ja palveluntuottajan väliseen sopimussuhteeseen sekä riidanratkaisusta¹. Perusteltua myös olisi, että esitykseen palautettaisiin siitä poistettu maininta kuluttajansuojalain soveltamisesta henkilökohtaisella budjetilla annettaviin palveluihin.

Kuluttajansuojan toteutumisen kannalta olisi perusteltua, että valinnanvapauslain piiriin kuuluvissa sote-palveluissa – sekä suoran valinnan palveluissa että asiakassetelillä tai henkilökohtaisella budjetilla annettavissa palveluissa – olisi samantyyppinen kuluttajansuoja kuin yksityisissä sosiaali- ja terveyspalveluissa jo nykyisin on. On ilmeistä, että lakiesitykselle asetetut päätavoitteetkin edellyttävät kuluttajansuojan linjakasta järjestämistä. Asiakkaiden valinnanvapaus ei voi toteutua tavoitellulla tavalla, jos eroavaisuudet kuluttajansuojasäännösten soveltamisessa pääsevät ohjaamaan asiakkaiden valintoja.

KKV on aiemmasta valinnanvapauslakiesityksestä antamassaan lausunnossa pitänyt tärkeänä, että jatkovalmistelussa sote-palveluiden erityispiirteet huomioon ottavia kulutta-

¹ Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä 6 § 2 momentti kuuluu seuraavasti: ”Palvelusetelin saanut asiakas tekee palvelujen tuottajan kanssa sopimuksen palvelun antamisesta. Tätä sopimussuhdetta koskevat sopimuksen sisällön mukaan määräytyvät kuluttajaoikeuden ja sopimusoikeuden säännökset ja oikeusperiaatteet. Asiakkaan ja palvelujen tuottajan välistä sopimusta koskevan erimielisyyden saattamisesta kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi säädetään kuluttajariitalautakunnasta annetussa laissa (8/2007).”

1.6.2018

jansuojasäännöksiä ryhdyttäisiin valmistelemaan. Henkilöön kohdistuvia palveluja koskevat säännökset puuttuvat ylipäänsäkin kokonaan kuluttajansuojalaista. Näiden säännösten puuttuessa henkilöpalveluihin on jouduttu toistaiseksi soveltamaan kuluttajaoikeuden yleisiä oikeusperiaatteita.

Oikeusministeriö on valinnanvapauslakiehdotuksesta joulukuussa 2017 antamassaan lausunnossa ilmoittanut, että se tulee käynnistämään kuluttajansuojasäännösten täydentämiseen tähtäävän valmistelun, resurssien salliessa mahdollisesti jo keväällä 2018. KKV pitää tärkeänä, että tämä kuluttajansuojasäännösten valmistelu lähtee käyntiin oikeusministeriön ilmoittamalla tavalla ja että valmistelun tuloksena kuluttajansuojasäännökset voidaan kattavasti ulottaa koskemaan myös valinnanvapauden piiriin kuuluvia sote-palveluita.

KKV pitää kannatettavana, että lakiesitykseen on otettu uusi markkinointia ja menettelyjä asiakassuhteissa koskeva 53 §:n säännös. Voidaan arvioida, että valinnanvapauslain piiriin kuuluvia sote-palveluita tarjottaessa markkinointia tullaan eri muodoissaan kohdistamaan kuluttajiin ja tällöin markkinointikeinojen käytössä saattaa esiintyä myös ylilyöntejä. Tällöin on tärkeää, että markkinointia koskevat yhtenäiset pelisäännöt, oli kyse sitten yksityisen, julkisen tai kolmannen sektorin palveluntuottajan markkinoinnista. KKV katsoo, että ehdotettu 53 § antaa kuluttaja-asiamiehelle tarvittavat välineet puuttua sopimattomaan tai muutoin lainvastaiseen markkinointiin. Sääntelyn pohjalta on syytä harkita myös erilaisia itse- ja/tai yhteissääntelyhankkeita, joilla toimiala ja viranomaiset voisivat turvata kuluttajien oikeudellisen ja taloudellisen aseman mahdollisimman tehokkaasti.

Henkilöresurssien osalta edellä mainitun lakiesityksen 53 §:ssä tarkoitettujen valvonta-tehtävien ennakoidaan vaativan KKV:ssä kahta henkilötyövuotta vastaavan lisämäärära-hatarpeen.

Antti Neimala
ylijohtaja, kuluttaja-asiamies